

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бойченко Р.В., аспірант кафедри «Землевпорядкування та кадастру»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Кузін Н.В.

На сучасному етапі розвитку суспільно-економічної формації земельні ресурси використовуються надзвичайно інтенсивно, виконуючи одночасно декілька важливих функцій, із поміж яких можна виокремити такі: територіального базису, природного ресурсу та основного засобу виробництва. У різних галузях господарської діяльності використання і призначення земельних ресурсів є неоднаковим. У промисловості, транспорті, будівництві земельні ресурси виконують функцію просторового базису, саме тому при їх залученні основна увага приділяється фізичним розмірам земельних ділянок, наявності інфраструктурного забезпечення та територіально-географічного положенню. У добувній промисловості значення земельних ресурсів зростає через те, що вище зазначені функції, доповнюються концентрацією в їх надрах корисних копалин. Надзвичайно велике значення земельні ресурси як основний засіб виробництва та предмет праці мають у сільському господарстві та лісгосподарському природокористуванні. Зазначені тенденції є характерними і для умов Сумської області.

Більша частина Сумської області знаходиться в лісостеповій зоні, яка є сприятливою для розвитку сільськогосподарського виробництва. Проте, надмірне антропогенне навантаження на земельні ресурси у більшості областей Лісостепу, у т. ч. і в Сумській області, привело до порушення оптимальних, екологічно обґрунтованих співвідношень земельних угідь. Оптимальне відношення дестабілізуючих чинників до стабілізуючих, повинно бути менше одиниці. Це означає, що розораність території має становити для лісостепової зони України 40 – 45% від загальної площі. Дані таблиці 1 свідчать про те, що у Сумській області з загальної площі 2383,2 тис. га доля ріллі складає 51,4% (1225,9 тис. га) та 72,2% від площі сільськогосподарських угідь. Сіножаті, багаторічні насадження і пасовища займають лише 26,4% сільськогосподарських угідь. Що свідчить про надзвичайно високим, економічно та екологічно необґрунтованим рівнем сільськогосподарського освоєння території регіону.

Таблиця 1

Структура земельного фонду Сумської області *

Функціональне використання земель	Роки			
	2000		2014	
	Всього тис.га	% від загальної площі	Всього тис.га	% від загальної площі
Землі сільськогосподарського призначення	1751,8	73,5	1739,1	72,9
З них: сільськогосподарські угіддя	1710,5	97,6	1698,6	71,3
рілля	1317,8	77,0	1225,9	51,4
сіножаті	196,1	11,5	281,2	11,8
пасовища	171,7	10,1	167,0	7,0
багаторічні насадження	24,8	1,04	24,5	1,02
Ліси та інші лісовкриті площі	448,5	18,8	459,9	19,3
Забудовані землі	84,2	3,5	84,5	3,5
Відкриті заболочені землі	61,6	2,6	62,6	2,63
Під водою	31,1	1,3	30,9	1,29
Всього в межах області	2383,2	100	2383,2	100

* За даними головного управління Держземагенства в Сумській області.

Порівняно з 2000 роком частка земель сільськогосподарського призначення зменшилась на 0,6% і склала 72,9% (1739,1 тис. га). Основною причиною таких змін є кризові явища в економіці, внаслідок яких сільськогосподарське виробництво залишається інвестиційно не привабливим, що позначається на залученні земельних ресурсів у господарський обіг. Позитивним моментом зміни структури земельного фонду області є збільшення лісів та лісовкритих площ на 0,5%. Здебільшого такі зміни відбуваються за рахунок заліснення малопродуктивних земель, частка яких у структурі земель сільськогосподарського призначення є досить значною.

Отже, зважаючи на вищезазначене досить гострими є питання збереження, раціонального використання та розширеного відтворення земельних ресурсів як базису стійкого розвитку. Дисбаланс між площами певних категорій земельних ресурсів (надмірні площі земель сільськогосподарського призначення, недостатні площі лісів тощо) зумовлює нераціональне, часто надмірне антропогенне та техногенне навантаження на землі, погіршення екологічного стану довкілля. Поліпшити екологічну ситуацію можливо за рахунок збільшення у структурі земель частки екологічно стійких угідь (лісів, природних сіножатей і пасовищ, водойм).